

Diana Lebacs

Pionier van de Nederlands-Caribische jeugdliteratuur
Curaçao, 12 september 1947 – Willemstad (Curaçao), 11 juli 2022
Geschreven door Madeleine van den Berg

De Curaçaose schrijfster Diana Lebacs heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de Nederlands-Caribische [jeugdliteratuur](#). Zij schreef zowel in het Papiaments als in het Nederlands. Voor haar jeugdboek *Nancho van Bonaire* ontving zij als eerste niet-Europese schrijfster in 1976 een Zilveren Griffel. Andere bekende jeugdboeken van haar hand zijn *Sherry* (1971), *Suikerriet Rosy* (1983) en *Ubuntu* (2010). In 2003 ontving zij de Cultuurprijs Prins Bernhard Cultuurfonds Nederlandse Antillen en Aruba voor Jeugdliteratuur.

Eigen identiteit en sociale bewustwording

Na de revolutie van 30 mei 1969 ontstaat op Curaçao een nieuw cultureel bewustzijn. Het multiculturele karakter van de Caribische eilanden door (koloniale) Europese, Afrikaanse en Aziatische invloeden en autochtone indiaanse cultuurresten voelt als eigen. Dit heeft ook invloed op de literatuur uit die tijd. In de jaren zeventig en in het begin van de jaren tachtig bloeide het toneellevens. Het werd gezien als genre bij uitstek om mensen te bereiken en hen te informeren over wat tot dan toe op de eilanden verzwegen werd over die eigenheid, de koloniale tijd en het slavernijverleden. Het is ook de periode van de opkomst van vrouwelijke Caribische auteurs die bij wijze van spreken 'dubbel gekoloniseerd' waren en zich ook moesten emanciperen als vrouw.

Tegen deze achtergronden kwam een eigen Nederlands-Caribische jeugdliteratuur op met als pioniers [Sonia Garmers](#) (1933) en Diana Lebacs. Diana Lebacs was leerkracht en schrijver/ regisseur van toneelstukken. Geheel in de tijdsgeest staat in haar werk het proces van volwassenwording centraal en het zoeken naar een eigen identiteit dat meestal samengaat met sociale bewustwording. Het was een bewuste keuze van Diana Lebacs om zowel in het Papiaments als in het Nederlands te schrijven. Ook deed zij veel cultureel werk voor bijvoorbeeld de Kinderboekenweek.

Met haar boeken wilde zij niet alleen bijdragen aan de ontwikkeling van een eigen sociaal-culturele identiteit voor jongeren op Curaçao, maar ook de jeugd in Nederland informeren over de cultuur en het leven op de Caribische eilanden. Ze zei: "Toen ik in 1968 voor het eerst naar Nederland kwam ergerde ik me eraan dat niemand ook maar iets wist van Curaçao of van de Antillen. Ik vond dat heel vreemd, want wij wisten alles: van Lutjebroek tot de hele blinde kaart van Nederland." Haar werk en tomeloze inzet bleven niet onopgemerkt. In 2007 werd ze benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. In 2012 ontving zij de 'Tapushi di oro' en in 2020 werd haar de 'Chapi di Plata', de Pierre Laufferprijs toegekend.

Sherry, het begin van het begin

Sherry (1971; 1985) is Diana Lebacs debuutroman. Het speelt zich af in de jaren zestig, deels op Curaçao en deels in Nederland. Het is een boek over opgroeien, over onzekerheid, verliefdheid, teleurstelling en verdriet. Het snijdt ook de problematiek aan die past bij de maatschappelijke beweging die na 30 mei 1969 op Curaçao is ontstaan. Het vertelt het verhaal van het Curaçaose meisje Sheritsa 'Sherry' Robertus, met donkere huid en stijve vlechtjes, die ze verafschuwt.

Sheritsa herinnerde zich, hoe ze vroeger voor de spiegel kon staan, om zich met ontroostbare droefheid af te vragen waarom ze toch zo zwart was.

Als ze ouder wordt, leert ze haar uiterlijk accepteren, maar van binnen heeft zij het nog moeilijk omdat zij met haar gedrag niet lijkt te passen bij de meesten van haar leeftijdsgenoten. Voor haar studie - zij wil maatschappelijk werkster worden - vertrekt zij naar Nederland waar zij zich steeds bewuster wordt van haar eigen identiteit. Ze groeit uit tot een vrije, zelfstandige en zelfbewuste jonge vrouw. Als zij hoort van de gebeurtenissen van '30 mei' is ze enthousiast.

Sherry huiverde van opwindning. Het belangrijke was geschied! Een keerpunt in de Curaçaose geschiedenis. Zou dit het begin zijn van meer veranderingen en verbeteringen in de toekomst?

Ze wil terug naar Curaçao om mee te helpen bouwen aan de toekomst van haar eiland. Terug op Curaçao valt het echter tegen. Alles lijkt bij het oude gebleven. Ze geeft echter niet op en start samen met anderen een beweging van kritische jongeren om de mensen door discussie 'cultureel bewuster te maken'. Daar ontmoet ze Friendsel, 'slank en zwart, met een typisch scherp besneden gezicht met een soms dromerige blik'. Samen boeken ze na veel tegenwerking eindelijk een eerste succes. 'Sherry het begin van een begin,' zei Friendsel zachtjes, want dat was iets alleen tussen hem en haar.'

Ubuntu

Ubuntu is een concept uit de Bantoetaal en gaat over de essentie van het mens zijn: wij zijn mens door de andere mens. Iemand die Ubuntu heeft, omarmt de mensen om zich heen. Het boek *Ubuntu* (2010) gaat over opgroeien tussen meerdere culturen, zoeken naar je eigen identiteit, over vriendschap, liefde, maar ook verlies.

Shiloh is veertien jaar en afkomstig van Curaçao. Ze woont sinds kort in Amsterdam met haar moeder. Shiloh heeft

het niet gemakkelijk in Amsterdam. Ze moet erg wennen aan haar nieuwe leefomgeving en voelt zich 'anders'. Ze spreekt bijvoorbeeld nog niet zo goed Nederlands. Via haar opa Bubuchi die in het ziekenhuis ligt, leert ze een Nederlands meisje kennen, Eva. Haar opa Willem Jan ligt ook in het ziekenhuis. De meisjes zijn even oud en gaan naar dezelfde vmbo-school. In eerste instantie laat Shiloh zich echter meeslepen door de 'peers', een groepje straatjongeren onder leiding van Pepijn, een jongen op wie zij een beetje verliefd is. Met hen raakt zij bijna op het [verkeerde pad](#). Ook wordt ze een paar keer geconfronteerd met intolerantie en racisme in Nederland. Shiloh denkt veel na, vooral als ze langs het slavernijmonument loopt. Ze vraagt zich af wat vrijheid betekent en dan weet ze het:

Vrijheid betekent je eigen verantwoordelijkheid nemen. En gelijkwaardigheid betekent volwaardig en volledig participeren in het maatschappelijk leven. Grijp de kans van je leven met beide handen, keten jezelf niet, ontplooi je talenten en neem je plaats in. Maak jezelf groot.

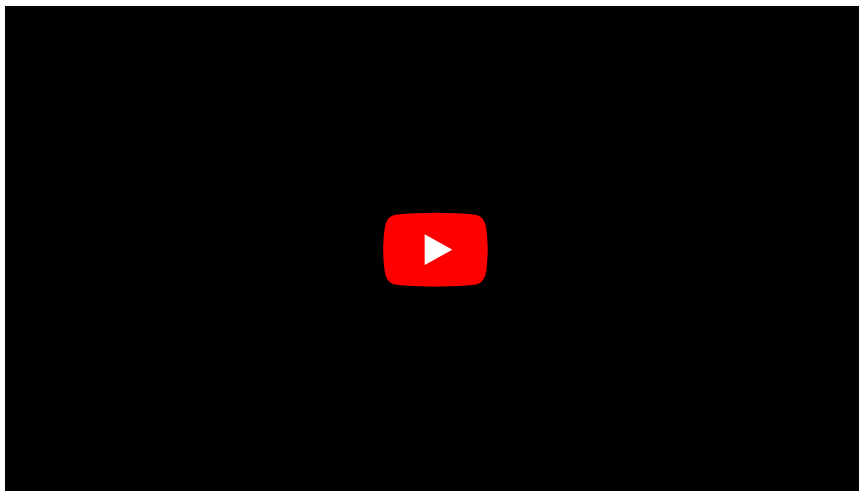
Vanaf dat moment neemt Shiloh afscheid van de 'peers' en Pepijn. Amsterdam is ook haar stad en Eva haar vriendin!

Diana Lebacs leest voor uit *Ubuntu*

Filmpje op de facebookpagina van Diana Lebacs waarin zij voorleest (in het Nederlands) uit het eerste hoofdstuk van *Ubuntu* naar aanleiding van het thema van de Kinderboekenweek over grootouders (22 mei 2016).

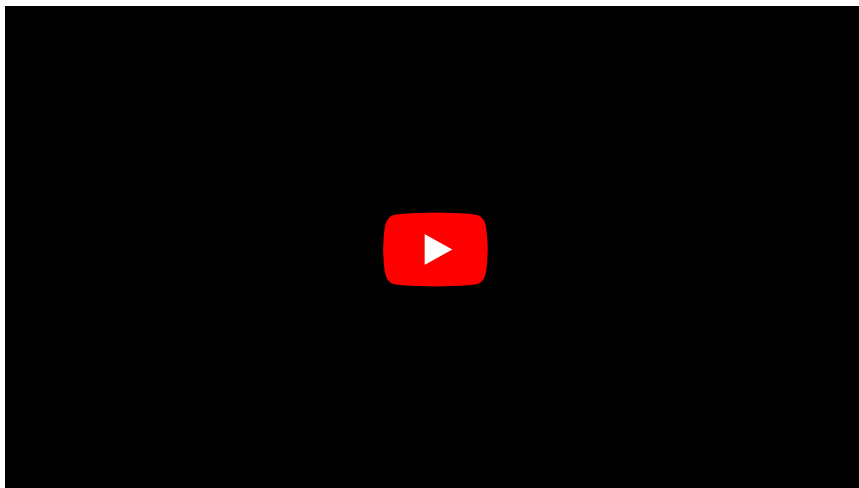

Terug in de tijd: 30 mei 1969, de dag dat Willemstad (Curaçao) in brand stond

Interview met Diana Lebacs

Interview (in het Papiaments) over het belang van wederzijds begrip naar aanleiding van de boekpresentatie van *Ubuntu*.
Schiedam, 31 mei 2010.

Verder lezen

- [Auteurspagina van Diana Lebacs op DBNL](#).
- Informatiepagina Nationaal Archief Curaçao over [30 mei 1969](#).
- Bernadette Bérénos, '[Nederlandstalige Curaçaose literatuur na 2000 Gevraagd: een nieuwe generatie Curaçaose schrijvers?](#)' In: *Conferentie Neerlandistiek in het Caribisch Gebied 2011* (2012), p. 31-41.
- Connie Harkema, '[Caimins Geheim van Diana Lebacs verwoordt doelstellingen Stichting N.A.N.A.](#)' In *Neerlandia*, 105 (2001)
- Michiel van Kempen, '[Het einde. Diana Lebacs 12 september 1947 - 11 juli 2022.](#)' In *De Groene Amsterdammer*, 32 (2022)
- Ruth Koeiman, *Lezen over Diana Lebacs*. Den Haag: Nederlands Bibliotheek en Lector Centrum, 1991.
- Mieke Oosthout, *Schrijven vanuit de kracht van het volk: over de boeken van Diana Lebacs*. Gouda: Oosthout, 2002.
- Wim Rutgers, '[Hoofdstuk 5. Diana Lebacs.](#)' In: *Bon dia! Met wie schrijf ik?* Oranjestad: Charuba, 1988.
- Wim Rutgers, '[1969 Pen mijn wapen](#)' In: *De brug van Paramaribo naar Willemstad. Nederlands-Caribische en Caribisch-Nederlandse literatuur 1945 -2005*. Curaçao: FPI/ UNA, 2007.
- Wim Rutgers, '[1996 De vrouwelijke stem Ellen Ombre Diana Lebacs.](#)' In: *De brug van Paramaribo naar Willemstad. Nederlands-Caribische en Caribisch-Nederlandse literatuur 1945 -2005*. Curaçao: FPI/ UNA, 2007.
- Jos Staal, '[Diana Lebacs.](#)' In: *Lexicon jeugdliteratuur*. Den Haag: Martinus Nijhoff, oktober 1985, p. 1-4.
- Ini Statia, *Konta mi algu krioyo. Nederlandstalige Antilliaanse jeugdliteratuur: vreemd of eigen?* Groningen, 1984.
- Harry Theirlynck, *Van Maria tot Rosy. Over Antilliaanse literatuur*. Leiden: Caraïbische Afdeling Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, 1986.
- De [Wikipediapagina over Diana Lebacs](#) bevat een lijst van al haar werken en meer verwijzingen naar secundaire bronnen.